VITT. EMANUELE

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE ROMA
41
2 A
47

H1·2·A·17

Domus Prof. Romanæ

EPISTOLA

R. P. N. CLAV-DII AQVAVIVAE

Præpoſiti Generalis Societatis IE-SV,

41.2 A.47

AD PP. PRO-uinciales, Præpoſitos & Rectores eiuſ-dem Socie-tatis.

GRAECII, *apud Georgium Vuidmanſtadium.*

M. D. LXXXVII.

Ad maiorem DEI gloriam.

Dulce tuum noſtro ſcribas in pectore nomen,
Námque tuo conſtat Nomine noſtra ſalus.

REVERENDIS IN CHRISTO PP. PROuincialibus, Præpoſitis localibus, & Rectoribus Societatis IESV.

QVis mihi tribuat, vt ſim iuxta menſes priſtinos, ſecundum dies, quibus Deus cuſtodiebat me: quando ſplendebat lucerna eius ſuper caput meum, & in lumine eius ambulabam in tenebris. Iob. 29. Verè enim, Patres in Chriſto cariſsimi, conſolatio abſcondita eſt ab oculis meis, dum recogito gaudi-

um & conſolationem, qua ab initio conuerſionis meæ perfundebantur intima viſcera interioris hominis mei, hac vna cogitatione, quòd in omnibus rebus à Superioribus dirigendi eſſent greſſus mei, cum maxima pace, atq; ſecuritate cordis mei, & cum maximis ſubſidijs ad caſtigandam propriam voluntatem, quæ nos, quò id magis laboramus, eò minus verè noſtros eſſe ſinit; dúmque contemplor, quod mihi diuina bonitas reuelatis oculis oſtendere dignata eſt: quanta videlicet ſit vocationis noſtræ altitudo, quã-tiq; momenti ad animarum ſalutem atq; Eccleſiæ Chriſti obſequium corpus

pus

pus hoc Societatis æſtimandum ſit: nõ poſſum non animo dolere in hac mutatione dexteræ excelſi, quam illi in me, & de me, præter omnem humanæ ſapientiæ opinionem, facere viſum eſt: quandoquidẽ altero me exſpoliatum video, quod tantopere à teneris annis concupiuit anima mea, vt à Chriſti ſeruis veluti cœcus deducerer; alterũ, vnde aſsidua copia gaudiorum erat, iam mihi perpetua materia ſit timoris. Non enim ſolùm tot tantiſq; adiumentis me orbatum cerno, quæ mihi oculi eorum afferre cõſueuerant, à quibus antea gubernabar; ſed me repentè video tanto exer-

citui ducem factum, & naui tantæ, talibus militibus et mercibus onuſtæ, gubernatorem ſubitò conſtitutū. proinde maiori proculdubio formidine, quamuis in diſpari onere, verba illa mihi vſurpanda ſunt, quibus in cauſſa ſimili D. Gregorium è Scripturis vſum ſcimus: Nolite me vocare Noëmi, ſed amaram. quandoquidem contemplatus in domo hac veri Salomonis pacifici noſtri, cibos menſæ eius, & habitacula ſeruorum, & ordines miniſtrantium, minori quidem ſenſu, ſed admiratione non minori, ac Regina illa, non habeo vltra ſpiritum, nec quicquam in me inuenire poſſum,

vnde

vnde nō renuat cōſolari anima mea, niſi cùm Dei memor ſum; de cuius infinita bonitate ita planè futurum cōfido, vt Societatem noſtram, quippe opus digitorum ſuorum, ſibique gratiſsimum, tantò maiori cum ſua gloria conſeruet ac promoueat, quantò ineptius cognoſcitur inſtrumentum, quod ille aſſumere, & quidem non ignarus voluit; qui ſuperbas turres Hiericho non bellicis tormentis, ſed tenuiſsimo tubarum flatu in brachio extento deiecit, & arrogantia Madian caſtra viliſsimis fictilibus, iiſq; cōfractis ſuperauit ac perdidit. Cùm itaq; ex rei magnitudine intelligam,

quantũ à me diligentiæ requiratur, et quantum mihi, vt ſpeculatori, immineat periculum; ex eo autem, quòd ſperem permanſuros oculos domini, & cor eius in Societate cunctis diebus, confidere debeam, illum noſtros conatus atque labores nec deſerturũ, neq; irritos eſſe paſſurum: id à me officij exigi arbitratus ſum, vt ad RR. VV. nonnulla ſcriberem, quæ ſentio multùm per omnem modum ad felicem Societatis noſtræ progreſſum pertinere; quò nouo quodam ſpiritu induti, excitemur omnes Chriſto capiti cõiuncti ad opus hoc, quod illius opus eſt, totis viribus promouendum.

Hoc

Hoc itaque primùm cupio inculpi cordibus noſtris; familiam hãc vniuerſam tam Deo caram, atq; ad tam præclara facinora ſelectam, impoſitam eſſe ſuper humeros & capita omnium noſtrum, quibus hæc paſcendi cura credita eſt: ad quos, quandoquidem polliciti ſumus nos inuigilaturos, quaſi rationem pro animabus eorũ reddituros, quos paſcimus, peculiari ratione pertinent monita illa Salomonis, Prou. 6. Fili mi, ſi ſpoponderis pro amico tuo, &c. Fac ergò quod dico fili, & temetipſum libera, quia incidiſti in manus proximi tui: feſtina, diſcurre, ſuſcita amicum tu-

 um,

um, ne dederis ſomnũ oculis tuis, nec dormitent palpebræ tuæ. Verè enim ita ſe habet res, vt ſpiritualis ſubditorum profectus ab ijs, qui regunt, maxima ex parte pendeat. Videmus nãque, quæ Dei eſt bonitas, ita affectos ac paratos Societatis homines, vt maximus lucis fructus ſperandus ſit in omni bonitate, iuſtitia, & veritate, ſi nos omnes qui præſumus, vigilanter & diſcretè miniſterium noſtrum impleamus. Quod quidem miniſterium vt rectè intelligatur, illud neceſſariò ſtatuendum eſt; eſſe hunc exercitum quendam filiorum Dei, quos ſingulari vocatione dignatus eſt Deus no-

ſter.

ſter, vt ſeruiant ei ex caritate non ficta, corde magno, & animo volenti, & onus crucis (vt ita loquar) illi alleuent, in ouibus, quæ perierant, ad cœlum reportandis. Cùm igitur exercitus ſit, maximum ordinem, maximáſque vigilias exigit; cùm ſint filij Dei, ſatis apparet, quibus oculis aſpiciendi à Superiore ſint, quanto amore ac reuerentia diſponendi, quàm ingenti profectus eorũ deſiderio. Quòd autem præcellenti vocatione vocati ſint, non decet Superiores ea, quæ perfectionis ſunt, puſillanimitatis ſpiritu, qui è ſeculi prudẽtia naſcitur, vlla ratione metiri. Ac deniq; cùm ſeruitus

*nitus quædam ex amore ſit; id effi-
cax maximè erit ad eos dirigendos,
ſi Superior eorum teneat ac poſſide-
at voluntatē, Neq; enim, qui in Socie-
tate præſūt, eo cōtenti eſſe debent, vt
obediat ſubdit⁹, et hoc aut illud, quod
iniūgitur, modò præſtet, quoquo modo
p̄ſtet; ſed illud maximè ſpectare opor-
tet, vt id magna cum perfectione in
Chriſto exequatur. Ad quod cōducet
præcipuè, ſi ſubditi verè intelligāt, ſe
à Superioribus diligi: qui ſuis ſe filijs
patres, matres, nutrices, medicos, de-
niq; omnia omnibus pro cuiuſque ne-
ceſſitate exhibeant, neceſſe eſt. Qua-
re D. Bernardus cum Superioribus*

agens,

agens, in Cant. ſer. 23. Diſcite, inquit, ſubditorum matres vos eſſe debere, nõ dominos: ſtudete magis amari, quàm metui. Atque idem Paulò poſt; Quid iugum veſtrum ſuper eos aggrauatis, quorũ potiùs onera portare debetis? Cur morſus à ſerpente paruulus fugit conſcientiam Sacerdotis, ad quem eum magis oportuerat, tanquam ad ſinũ, recurrere matris? Quod idem etiam ante D. Gregorius, Lib. paſt. & ep. 24. lib. 3. ad Ioan. epiſc. Conſtant. præclarè docuerat his verbis: In qua videlicet compaſſione neceſſe eſt, vt talem ſe, qui præeſt, exhibeat, cui ſubiecti quique

occulta

occulta ſua quæq; prodere non erubeſcant ; vt cùm tentationum ſuarum fluctus paruuli tolerant, ad paſtoris mentem, quaſi ad matris ſinum, recurrant; et hoc quod ſe inquinari pulſantis culpæ ſordibus præuident, exhortationis eius ſolatio, & lacrymis orationis lauent. Et re vera qui ſeipſũ conſiderat circumdatum infirmitate, ac ſimul diligentius æſtimat amorem, quem Deo debet, ac propter eum eius etiam filijs (hinc ex trina, qui gubernaturi ſunt, amoris interrogatione tentantur) optimè videt, quanta ijs omnibus, qui hoc loco ſunt, compaßio, quantáque etiam erga Deum

& proximum caritas requiratur. neque enim ſine certi ratione myſterij ſacerdotali byſſo coccus, isq; bis tinctus adiungitur. hunc ſanè affectum animi (vt in rationali pectoris nomina etiam Patriarcharũ intexamus) Moyſes oſtendebat, cùm ita reputaret & diceret, Deum ita ſibi illius populi curam demandaſſe, quaſi ipſe omnem eam multitudinem concepiſſet, ac genuiſſet, eique Dominus expreſſè præcepiſſet; Porta eam in ſinu tuo, ſicut ſolet nutrix portare infantulum ſuum. Hinc etiam illæ Apoſtoli Pauli voces; Facti ſum⁹, inquit, paruuli in medio veſtrum, tanquam

ſi nu-

ſi nutrix foueat filios ſuos. Quis infirmatur, & ego non infirmor? Filioli mei, quos iterum parturio. Sic ſic nimirum San. mem. P. N. Ignatius in Conſtitutionibus exigit, vt Superiores amari potiùs, quàm timeri ſtudeant: ſic in formula inſtituti præcipitur, vt in gubernatione memores ſimus benignitatis & manſuetudinis Chriſti, & formulæ Petri & Pauli Apoſtolorum. de quorum altero vt in præſens taceam, de Paulo certè nouimus, quæ miro quodam compendio in ſuo Apol. orat. 1. B. colligat Nazianzenus, quanta caritate atque diſcretione, quanto animi feruore atque

compaſ-

compaſsionis affectu omnibus omnia fieret, & vno eodémq; principio tanquam ſapiens medicus, diuerſis diuerſa exhiberet medicamenta. Quod ipſum officium egregiè D. Bernardus paucis in epiſtola quadam pinxiſſe videtur, cùm ait; O bona mater caritas, quæ ſiue foueat infirmos, ſiue exerceat prouectos, ſiue arguat inquietos, diuerſis diuerſa exhibens, ſicut filios diligit vniuerſos. Cùm te arguit, mitis eſt; cùm blanditur, ſimplex eſt; piè ſolet ſæuire, ſine dolo mulcere, patienter nouit iraſci, humiliter indignari. Et ne longior ſim hac in re, cùm ſubditus currit benè, quis

 neſciat

neſciat quant⁹ ei addatur animus ex-hortatione Superiorũ ac laude? Cũ re-prehenditur, ſi id ex amore intelligat prouenire, dolere fortaſsis poteſt, exa-ſperari nõ poteſt. Medici vulnus quã-uis vrat ſectio, nõ odiũ parit ſed amo-rẽ. Si à Superiore inſtruitur, à quo ſe diligi putat, ſuſcipit inſtructionẽ læ-tus, non vt murmuret; ſed vt faciat, quod monetur: ſin contraria opinione imbutus ſit, quod alioqui cibus eſt, ei vertitur in venenum. Si tentatione vexatur, ſecur⁹ in manus matris de-ponit ſpinam. & manifeſtè apparet, non aperiri medicamento ianuam, ſed occludi, cùm Superior ſuſpican-

di

*di cauſſam præbet, vel ſe minus dili-
gere, vel malè ſentire, aut ſperare de
filijs. Atque hanc quam dico fiduci-
am, Patres cariſsimi, non credere de-
bemus in ipſo neceſsitatis articulo in
ſubdito gigni poſſe, licet tunc aman-
tiſsimis verbis eam efficere conemur;
ſed neceſſarium eſt præterito tempo-
re varijs occaſionibus ac beneficijs,
tùm oſtendendo curam etiam corpo-
ralium illius neceſsitatum, tùm fami-
liariùs cum ipſo agendo, tùm deniq;
alijs huiuſmodi rationibus apud eum
& alios cõmuniter hanc amoris opi-
nionem collectam eſſe: quæ non modò
diſciplinam noſtram ac inſtituti &*

 regu-

regularum obſeruationem non eneruat, ſed etiam maximè perficit; quippe cum diſciplinæ cura dilectio ſit, et dilectio cuſtodia legum illius, vt etiam infrà diſſeremus. Nunc enim primum hoc caput concludam, ſi illud addidero, quòd ſicut Magiſtri ſpiritualis viæ, & ij, qui alios regũt, grauiter decipiuntur, cùm omnes ad regulam propriæ conſperſionis dirigũt; ita ad ſubditorum voluntates conciliandas, et ſuauiter gubernandas, imprimis neceſſarium eſt, vt quis in gubernatione non modò aliorum partes deponat, ne aduerti poßit Superiorem eſſe Pauli aut Apollo, ſed ipſe ſeipſũ

exuat,

exuat, & proprium ſpiritum remo-uens, ipſe quodammodo non ipſe ſit; ſed germanũ ſpiritum Societatis induat, quem et in Conſtitutionibus expreßit, & viuis exemplis oſtendit San. mem. P. N. quem etiam perpetua ſucceßione atque traditione quadam ſeruandũ ac cuſtodiendum, non immutandum accepimus.

Secundo autem loco quod vehemẽter exopto, quia magni momenti eſſe intelligo, illud eſt, vt ſingulari diligentia atq; induſtria circa ea, quæ ad orationis & meditationis ſtudium pertinent, Superiores inuigilent: Neq; enim erga Deum, neq; ſuos Superio-

res,neq; ſeipſum,neque denique erga proximos rectè vnquam poterit abſque huiuſmodi exercitatione Societatis operarius ordinari.nam quomodo poßit aliquis aut ſenſu cordis diuina beneficia percipere,niſi ea diligentius ruminauerit? aut ijs gratus eſſe, vel operibus reſpondere,ſi ea nõ frequentius atq; impenſius cogitauerit? quomodo poterit ea,quæ videntur & temporalia ſunt,ſeriò cõtemnere,qui nõ guſtauit æterna?quomodo nouerit honoris appetitum amorémq; proprium,grauißimum boni communis hoſtem(vt eum P.N. Ignatius appellat)pedibus conculcare,qui clara lu-

ce non deprehenderit, quid ſit homo, cùm ſit homo? aut quando vires ſuppetent ad difficultates ſuperandas, quæ ſeſe in via ſpirituali opponunt; paßiones edomandas, quæ ſingulis horis inſurgunt; ad virtutum actus exercendos, quibus habitus acquirũtur, ei, qui meditatione (vt D. Bernardus loquitur) non agnoſcat, quid ſibi deſit, & oratione non impetret? quam verò rationem ſeruare poterit agendi cum proximis de rebus ſpiritualibus, ſic vt ad cœleſtium amorem illos excitet, aut eorum animos cœleſti rore perfundat, ille, qui nullam aut raram cum Deo communicationem habeat,

atque ideò præ ariditate cordis ſine magno labore tria verba ædificationis eloqui vix poſſit? quis zelus illi eſſe poterit, quæ fames aut ſitis ſalutis animarum, ſi non mentis intentione ingreſſus fuerit in cauernā maceriæ, latus inquam crucifixi, vbi cùm viderit, quàm eæ carò illi ſteterint, vt aquila illa volans, quæ in Iob 39. deſcribitur, tota in Chriſto liquefacta, & inde contempletur eſcam, vt vbicunque fuerit cadauer ſtatim adſit? Hæc verò mentis exercitatio tantum abeſt, vt proximorum auxilia, noſtráque miniſteria erga infirmos fratres præpediat aut retardet, vt potiùs pro-

ũs promoueat. hoc ſiquidem (vt idem Bern. ait) vera & caſta contemplatio habet (ſi vera & caſta eſt) id eſt, ſi neque ſeipſum, neq; propriam quærat conſolationem, vt tanto animam repleat zelo acquirendi Deo, qui eũ ſimiliter diligant, vt omnia deſerat, & ſeipſam oblita, ad prædam feſtina diſcurrat. cõtra verò, qui meditationis exercitio non iuuatur, affert ille quidem fortaſſe aliquid fructꝰ ex bona voluntate, & opinione illa, qua ſibi iam perſuaſit, ſacrificium eſſe Domino auxiliũ animarũ; ſed non ignoramus tamen, quid Apoſtolica illa verba, 2. Cor. 5. ſignificent; Caritas

 Chri-

Chriſti vrget nos, æſtimãtes hoc, quo-niã ſi vnus pro omnib. mortuꝰ eſt, ergò oẽs mortui ſunt. et pro omnib. mortuꝰ eſt Chriſtus, vt et qui viuunt, iam nõ ſibi viuant, ſed ei qui pro ipſis mortuus eſt & reſurrexit. Denique qui nouit labores, incommoda, perſecutiones, cõtumelias, deſolationes, quæ neceſſariò perferenda ſint ijs, qui volũt animarum piſcatores fieri, nõ obſcurè perſpiciet, quàm neceſſariũ ſit ſemper, vt ſuccincti lumbos, calciati pedes, ac fortitudine armati ita ſint, vt liceat cum Apoſtolo dicere: Maledicimur, & benedicimus; perſecutionẽ patimur, & ſuſtinemus; blaſphemamur,

mur, et obſecram⁹. tanquã purgamẽta huius mundi facti ſumus, omnium peripſema vſq; adhuc. Et alibi: In omnib. tribulationẽ patimur, ſed non anguſtiamur; aporiamur, ſed non deſtituimur; perſecutionẽ patimur, ſed nõ derelinquimur; humiliamur, ſed non confundimur; deijcimur, ſed nõ perim⁹: ſemper mortificationẽ Ieſu Chriſti in corpore noſtro circũferentes, vt et vita Ieſu manifeſtetur in corporib. noſtris. Semper enim nos qui viuim⁹, in mortem tradimur propter Ieſum; vt & vita Ieſu manifeſtetur in carne noſtra mortali. Et in his omnibus ſuperamus propter eum, qui dilexit nos.

nos. Et ne longum faciam, non obſcurum eſt hac de re etiam P. Ignatij iudicium, qui cauere omninò iubebat, re ſpiritualiũ rerum frigeſcente feruore, humani atque inferiores affectus incaleſcerent. Volebat, vt intelligerent noſtri, ea media maiorem habere efficaciam ad ſalutem animarũ, quæ magis inſtrumentũ cum ſuo primo motore cõiungũt: præcipiebat, vt ſpiritualia exercitia noſtris familiaria eſſent, vt poſſent etiam in ijs alios erudire, & dexteritatem ad vſum in hoc ſpiritualium armorũ genere tractando conſequerentur. Præter ea autem, quæ in Conſtitutionibus habentur,

tur,

tur, nouimus quanti ipſe ſemper illa fecerit, quantúmq; illorum vſum atque exercitationem commendauerit. Neque nos latet, quid ſuo ipſe exemplo docuerit. Volebat Rectores in ſpiritualibus exercitatos eſſe, et qui orationibus & ſanctis deſiderijs totum Collegium velut humeris ſuſtinerent. Cùm de Profeſsis agit, & Coadiutoribus formatis, ideò nullũ eis certum orationis et meditationis tempus præfixit, quòd tanquam certum ducat eos ſic profeciſſe, vt quantũ corporis valetudo & externæ occupationes caritatis atque obedientiæ permittant, in via Chriſti inoffenſo pede currere poſsint.

poſsint. In Generali Præpoſito ſcimus omnium hanc primam dotem expetere, ut cũ Deo Domino noſtro quàm maximè cõiunctus & familiaris ſit, tàm in oratione, quàm in omnib⁹ actionibus ſuis. Ex quibus omnibus manifeſtum efficitur, quanta ſit meditationis in Societate neceſsitas, nec omninò poſſe à vocali oratione eadẽ præſtari; quod certè rationes & experientia ipſa nimium apertè oſtendunt. Fateor autem hoc meditationis negotium difficultate non carere, neq; in omnibus æqualem habere ſucceſſum: ſed idcircò habemus Superiores, habemus & Præfectos ſpiritualium rerum;

rum; ijs omni diligentia curandũ eſt, vt non ſolùm præſcriptũ tempus meditationi impendatur, ſed vtiliter impendatur: vt ſciat vnuſquiſque meditari cum corde ſuo, exercitare & ſcopare ſpiritum ſuum, & cùm cogitauerit vias ſuas, conuertat pedes ſuos in teſtimonia Domini. & in ſumma omnes ſingulari ſtudio non modò nouitiatus aut probationis, ſed reliquo etiam vitæ tempore in eo vigilemus. Neque enim video, qua ratione poßint Societatis homines, cùm operarij fuerint, neceſſarios huiuſmodi ſumptus ſpirituales habere, ſi non ab initio eum ſibi habitum quæſiuerint,

rint, & deinceps ſine intermiſſione exercendo retinuerint. Quòd ſi qua religio eſt, cui meditationis familiare ſtudium pernecesſarium ſit, & prompta quædam facultas in Deum ſubinde euolandi: ea certè noſtra eſt, vt non modò ex ijs, quæ dicta ſunt, facilè cernitur; ſed etiã ex alijs, quæ noſtram inſtituti formulam comitantur. Cùm enim certis de cauſſis noſtra ratio chorum reiecerit, ac perinde, vt occaſio tulerit, per partes, & loco ſæpè incommodo, diuinum nobis officium recitandum ſit: atque inſuper vita noſtra inter ſeculares in medijs diſtractionibus & occupationibus verſetur,

ſetur, in mari, in terra, in carceribus, in hoſpitalibus, & quod his difficilius eſt, in aulis principum, cùm neceſſitas aut caritas id poſtulat; quid nobis erit, ſi nō omnia hæc, quaſi ſpiritualia detrimenta, vnius orationis compendio reſarcire conabimur, & illud præ cæteris omnibus D. Baſilij præceptū amplectamur, quòd cùm cæteræ omnes actiones certum aliquod tempus ac præfinitū habeant; orationis tempus totam vitam occupare debet? Equidem credo ex huius rei defectu non parua, nec pauca in religioſis hominibus incōmoda accidere. Vtinam det nobis Dominus, vt ſanctum hoc

ſtudium in Societate floreat, benedicens coronæ anni benignitatis ſuæ, vt campi eius replcantur vbertate: pinguescent quippe ſpecioſa deſerti, & exultatione colles accingentur. nihil enim vereor, dum noſtri in hoc ſtudium incubuerint, quin aſperitatem vitæ corporiſque afflictiones, quas ex obligatione non habemus, ita cōpenſent, vt nullā propterea vel fructus noſter, vel bonus Societatis odor imminutionem patiatur.

Tertium verò, in quo Superiorum noſtrorum magnam curam ac diligentiam deſidero, diligens eſt obſeruatio regularum: quæ quo loco haben-

habendæ ſint, vehementer cupio no-ſtrorū cordibus imprimi. In ijs enim quaſi in ſpeculo quodam elucet voluntas Dei bona, beneplacens, et perfecta, & quid de nobis ille exigat, vt in omni conuerſatione ſancti ſimus; ſingillatim exprimitur. Et quemadmodum quicquid vel ad ſingulorum per ſe, vel ad vniuerſorum ſimul, totiuſq; corporis Societatis noſtræ conſeruationem, vel ad fructum noſtrorum miniſteriorum pertinet; nihil dubij eſt, quin à diuina directione pendeat, et ab efficaci illius motione, cuius dextera virtutem facit, quam quidem non niſi ex influxu quodam

peculiaris gratiæ vocationis noſtræ à Domino haurire poſſumus: ſic cōtra, qui à regularũ obſeruatione & præfixo inſtituti limite ſeſe ſubtrahit; hoc ipſo ab illa Dei motione influxúque ſe ſubtrahit. ex quo fit, vt homo ſibiipſi relictꝰ, nihil aliud poſſit, quã id, quod poteſt homo ſibi relictus ac deſtitutus, nempe vt labatur in multis, & impingat in vijs ſuis. Nec verò quiſquam ſibi blandiatur, ſi quaſdam negligat regulas, quòd haud ita magni momenti videantur, vt in illis obſeruandis negligentiorẽ ſe eſſe poſſe exiſtimet: quandoquidem neq; paruũ aliquod reputandũ eſt, quod ſuauem illam

illam cum Deo coniunctionem rela-xet, atque animæ ſerenitatem obnu-bilet. & manifeſtum eſt, non eſſe ea opera parui æſtimanda, quæ à non parua caritate & obedientia profici-ſcuntur. Accedit, quòd religioſus, qui ita in animo ſuo aſſueſcit, vt ma-iorum ſtatuta, quæ reuereri debet, etiam in minimis negligat, habitum quendam libertatis induit, non ſanè ſpirit9, ſed ſeculi, vt pedetentim ma-iora quoque parui pendat. Nouimus autem qui dixerit; Muſcæ morientes exterminant ſuauitatem vnguenti, et; Qui ſpernit modica, paulatim de-cidit. Quare nō modò docuit D. Leo;

Qui non proficit, deficit: & qui nihil acquirit, non nihil perdit: ſed Abbas etiam Theodorus apud Caßianũ, Collat. 6. c. 14. Quapropter, inquit, iſtud erit euidens noſtri indiciũ detrimenti, ſi intellexerimus nihil amplius acquiſiſſe, nec dubitemus retrorſum nos fuiſſe omnimodis reuocatos, qua die non ſenſerimus ad ſuperiora progreſſos. Felix anima, & multipliciter felix, quæ ſic inueſtigat, quæ ſit voluntas Dei, vt nihil prætermittat, in quo ſe dilecto gratificari poſſe arbitretur; ſed ad ſingula verba, cùm quidpiam iniungitur, gaudio gaudet, & in exultatione cordis vnà cum ſponſa illa

ſibiipſi

ſibÿpſi loquitur; Vox dilecti mei. quid ni dilecti vocem agnoſcat, qui dilectū ipſum in homine veneratur? Nec aliarum cōtra regularum aſperitas excuſare poteſt, ne quis forte, ad excuſandas excuſationes, oleo peccatoris ſuum ore proprio caput impinguet. Nam quiſquis diligenter noſtra inſtituta conſiderat, nihil aſperum vel arduum inueniet, niſi forte nolentibus. Latet enim eos hoc volentes, ea, quæ in voluntate ſita ſunt, ſtatim vt voluerit, hominem etiam poſſe, quia mox vt vult, vtique vult. Atque in vniuerſum etiam ego quidem ſpirituales difficultates non aliunde oriri

 exiſtimo,

exiſtimo, quàm ex eo, quod ſapienter in ſuis confeſsionibus, lib. 10. cap. 23. D. Aug. admonuit; Quoniam, inquit, caro concupiſcit aduerſus ſpiritum, & ſpiritus aduerſus carnem, vt non faciant homines quod volunt, cadunt in id, quod valent: eóq; contenti ſunt, quia illud quod nō valent, nō tantùm volunt, quantum ſat eſt, vt valeant. Itaque vbi primùm à contradictione ſenſus, quā in ciuitate animæ noſtræ volentes nolentes patimur, vel modica difficultas exoritur, terga vertimus, nóſq; tanquā victos abijcimus, turpiter cauſantes nos id præſtare nō poſſe. Tota autem ratio eſt, quia neq;

fortiter,

fortiter, neque integrè volumus. Verũtamen quamuis difficilia & amara eſſent, quæ iniunguntur, ea ſi Prophetæ farinula cõdiremus, verterentur potiùs in dulcedinem. Inde erant voces illæ, adeò ab ijs diſsimiles, quas à tepidis quotidie audimus; Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, ſuper mel ori meo. &; Inuenti ſunt ſermones tui, & comedi eos, & factum eſt mihi verbum tuum in gaudium & lætitiam cordis mei, Hier. 15. Et certè quidnam cauſſæ eſſe putemus, quòd ea vt grauia & difficilia interdum horremus, quæ leuia nobis antè atq; ſuauia videbantur, niſi quia co-

 mederunt

mederunt alieni robur noſtrum, & ignoramus: & quemadmodum ijs contingit, qui de via feſsi ſunt; ſicn os marceſcentibus interioribus viribus gemere incipimus ſub onere, quod antea ne ſentiebamus quidem. quod perſpicuè in collat. 24. c. 24. de mortificatione, Abbas Abraham docuit, explicās, vnde fiat, vt cùm Dominus dixerit; Matth. 11. Iugum meum ſuaue eſt, & onus meum leue; tantas tamen in via Domini difficultates ſentiamus, eámque ad rem affert locum illum Eccleſiaſtici; c. 10. Labor ſtultorum affligit eos, qui neſciunt in vrbem pergere. Verè enim ſine intel-

lectu

lectu ſumus, ſi in patriam Hieruſalē ſcilicet cœleſtem properantes, aſperas & quaſi ſpinarum ſepes itinere non trito vias quærimus, relicta interim via vinearum plana & recta, paſcuiſque vberrimis plena, quam Dominus ipſe oſtendit, parauit, atque muniuit. Et re vera experientia docet, eos, qui per obſeruationem ſuarū regularum ambulant, inoffenſo pede currentes, feliciter experiri quid ſit, quod dictū eſt; Pſal. 118. Pax multa diligentibus legem tuam, & non eſt illis ſcandalū. & quod Dominus pollicetur; Oſeæ 11. Ego ero eis quaſi exaltans iugum ſuper maxillas eorum.

Noſo

Nolo hoc loco longior eſſe, eos admonens, quibus graue hoc onus redditur, vt infirmæ parti medicamentum adhibeant, curantes videlicet ſeriò ſenſus atque iudicij proprij mortificationem, cùm ex epiſtola S. P. N. Ignatij perfectè intelligi poſſit, quicquid ad obedientiæ virtutē pertinet. Ego illud tantùm addam, quod in libro de præcepto & diſpens. aptè à D. Bernardo dictum legimus; Porrò imperfecti cordis, & infirmæ prorſus voluntatis indicium eſt, ſtatuta ſeniorũ ſtudioſiùs diſcutere, & hærere ad ſingula, quæ iniunguntur: exigere de quibuſque rationem, & male ſuſpi-

cari

cari de omni p̄cepto, cuius cauſſa la-tuerit; neq; vnquã libẽter obedire, ni-ſi cùm audire cõtigerit, quod fortè li-buerit, aut quod non aliter licere ſeu expedire mõſtrauerit vel aperta ra-tio, vel indubitata autoritas. Delica-ta ſatis, imò moleſta eſt huiuſmodi obedientia: non planè illa eſt, quæ ex regula traditur, obedientia-ſine mo-ra. diſputare profectò hoc eſt in aſtu cordis, non in auditu auris obedire. Denique addit, omninò fieri non poſ-ſe, vt huiuſmodi anima carnalis non opprimatur pondere, & non graue ſentiat iugum Chriſti. Nos autem ſi illius ſpiritus participes ſumus, qui

totum

totum hoc corpus Societatis vegetat ac viuificat, qui non ſpiritus huius mundi eſt, ſed ſpiritus qui ex Deo, ac ſi(vt glorioſus ait martyr Ignatius) ſpiritu ſancto vt linea & perpendiculo vtemur ad noſtras actiones moderandas ac dirigendas; videbimus cum eius gratia, rectè ac ſuo ordine diſpoſitis lapidibus viuis, admirabilē ſtructuram ad Ieſu Chriſti gloriam conſurgere. Habent noſtræ Conſtitutiones architecturam ſanè ſingularem in hac fabrica Societatis; cuius exemplar quoddam perfectum & abſolutū ſpirit⁹ ſanct⁹ B.P.N. Ignatio oſtēdit in monte, nempe quod in Conſtitu-

tionibus

tionibus expreſſum ac deſignatũ cer-nimus. Nondũ ædificatio iſta ad perfectum redacta eſt; noſtrum eſt, quos poſuit Deus quaſi architectos aut fabros, eam cõtinuare; non quidem alia principia aut exemplaria ſequentes, ſed vnum illud primum exemplar nobis traditum; aliorum verò eſt, qui lapides ſunt, ſed lapides viui, ſeipſos in hoc ædificium offerre mortificatione expolitos, religioſa obſeruatione quadratos, & cœca obedientia indifferentes, vt ſuo quiſque loco ad artificis nutum diſponatur. quod ſanè fieri nõ poteſt, niſi ſinguli defixos habeant oculos ad normam, quæ noſtris

regulis

regulis & Conſtitutionibus contine-tur, id ſibi perſuadentes; non modò neceſſe eſſe, vt ſpirituales homines fi-ant, ſed etiam vt talis formæ, ac ta-libus inſtrumentis; nempe, vt in ma-terialibus ædificijs & alijs mechani-cis contingere ſolet, vt ad exempla-ris rationem & lapides conformen-tur, & inſtrumenta, quibus confor-mandi ſunt, illi proportione reſpon-deant. Nã & in domo hac noſtri Sa-lomonis oĩa, vt ſcriptura loquitur, la-pidibus pretioſis extruenda ſunt, quæ ad vnam certam normam & com-munem menſuram ſerrati ſint. Qua-re ſapienter D. Baſilius de religioſæ

vitæ

vita diſſerens, ita ſtatuit; neceſſariũ eſſe, vt quiſque ſuam propriam voluntatem, ſuóſq; proprios modos relinquat, atque abneget, & in vnam omnes formam ſibi propoſitam inſpiciant, quam imitentur, & ad quam ſeipſos componant. ita enim fiet, vt quemadmodum pictores aliqui, qui ex eodem prototypo varias effingũt imagines, omnes inter ſe quam ſimillimas efficiunt: ſic religioſi homines in eandem vitæ formam intuentes, ſimillimam, ac penè, ſi fieri poſſet, eandem inter ſe morum atque ſpiritus imaginem exprimant. quod non modò per ſe ac ſuo fructu optandum eſt;

ſed etiam ad perpetuæ conſenſionis, mutuæq; caritatis vinculum gignendum vel maximam vim habet. nec dubium eſt, quin propoſita nobis illa B. P. Ignatij ſpecie pulcherrima, quã ſuis ipſe coloribus in Conſtitutionibus depinxit, dum quiſque noſtrum ſtudet illi ſimilem formare, augeatur in nobis non ſolùm cuiuſque perfectio; ſed vnio etiam & conſeruatio totius Societatis. Verùm vt perfectè ſpiritualem hanc imaginem, & quaſi ad viuum repræſentare poſſimus, neceſſe eſt, vt D. Areopagita annotauit, ita attentè ac ſine intermiſſione in eã defixos teneamus oculos, vt nihil in

aliud

aliud diſtrahamur. Sic enim aſſequemur, vt res, quam imitamur, quæcunque ea ſit, non ſolùm perfectè exprimatur; ſed, ſi dici poteſt, vna geminetur. Nec me latet id ſine labore nõ fieri; noui contradictiones, quas vetus homo ſuſcitabit; ſed hoc id tantùm efficit, non eſſe cuiuſuis hominis ad perfectionem aſpirare, non puſillanimis aut pigri, cuius agrum ſpinæ & vrticæ repleant, ſed eius, qui non ſurda aure perceperit, quid ſibi velit; Regnum cœlorum vim patitur: vel illud; Certa bonum certamen: vel; Omnis qui in agone contendit, ab omnibus ſe abſtinet; Melior eſt

*qui dominatur animo ſuo, expugna-
tore Vrbium. Hinc idem ille Areo-
pagita ſpirituali intelligentia veterē
illum baptiſmi ritū explicans, quem
ſuſcepturi priùs occidentem verſus
exſufflare iubebantur, quaſi vitijs
omnibus renunciantes; deinde ad ori-
entem conuerſi, in illum lumina ali-
quamdiu defigere: ipſe eo myſterio
conſtantem quendam, & immutabi-
lem diuini habitus ſtatum deſignari
oſtendit. neque enim ſatis eſſe ab om-
ni vitio ſeſe remouere, niſi mens ma-
ſculo quodam vigore (ſic enim lo-
quitur) ad omnem ipſius pernicio-
ſam ſubreptionem inflexa atque in-
territa*

territa perduret, & nunquam ſacræ veritatis amore ſatietur, nunquam illum conſeneſcere vlla ratione permittat; ſed ad perfectiora diuinitatis haurienda, perpetua ſemper intentione feratur. Sed quoniam in iis, quæ ad ſubditos pertinent, diutius immorati ſumus; redeo ad ea, quæ Superiorum propria ſunt, paucis expedienda. Eſt itaque maximè neceſſarium, vt in religioſa diſciplina, regularum obſeruatione Societatis peculiari ratione retinenda, Superiores, qui alios dirigunt, magno ſint animo: facultatem eas ſeruandi non puſillanimitate ſpiritus metientes, quam humana pru-

dentia, quæ non intelligit quid poſſit Dei gratia, obijcere interdum ſolet; ſed eo planè ſpiritu, quo illæ conditæ, quo editæ ſunt. Nemo enim dubitare poteſt, quin ſpiritus Domini, qui eas Patri N. inſpirauit, idem ſit, qui vires ad executionem polliceatur. etenim benedictionem dabit legislator: tantùm ſit, qui manũ mittat ad fortia. Neque illæ fruſtra conſcriptæ ſunt, ſed vt ſeruarentur; quemadmodum tot iam ſerui Dei exemplis ſuis in Societate docuerunt; quos ſi puſillanimes intuerentur, et ij, qui inertiæ ſuæ excuſationes quærunt; profectò cernerent, vt inſtauret contra nos do-

minus

minus teſtes ſuos; reſpicerent homines, & dicerent; peccaui. quod tunc contingit, cùm aliorum perfectionem conſiderantes, & agnoſcimus, & ſine palpatione infirmitatem noſtram confitemur. Proinde debent Superiores huius gratiæ fiducia plurimùm niti, cùm experientia doceat, quantū ea momenti habeat: vt quæ difficilia hominibus eſſent factu, vel omninò fieri non poſſent; ex gratia tamen vocationis, quam digitus Dei in cordibus noſtris inſcribit, non poßibilia modò, ſed facilia etiam atque ſuauia fiunt. quod ita verum ac certum eſt, vt hoc vno quaſi cardine tota Socie-

tatus, eiuſque gubernandæ & admi-niſtrandæ ratio conſiſtat. Et mihi quidem videtur fortiſſimus ille Deus ſpirituum vniuerſæ carnis, vocatio-nis ſuæ vim in his præcipuè, quos ad Societatem vocat, non dubijs oſtende-re documentis, qui in nouitiorum ani-mis promptitudinem & agilitatem quandam gignit ad ea omnia, quæ in-ſtituti ſunt, vt quemadmodum fidei habitus nos inclinat, vt ijs omnib. aſ-ſentiamur, quæ eius obiecto continen-tur, quamuis alia atque alia ſubinde credenda proponantur; ſic etiam ſuo quodam modo videmus eos, qui per portam ingrediuntur, ita animo affe-

ctos

ctos eſſe, vt omnia, quæ noſtræ profeſſionis ſunt, magna quadam alacritate & facilitate amplectantur atq; arripiant; vt videatur Dominus quaſi diſpoſitam nobis ac paratam exhibere materiam, in quam facili negotio forma illa introducatur, cuius exemplar diuina illius maieſtas in Societate demonſtrauit. Quamobrem ſoleo ego PP. cariſſimi, huic noſtræ ſententiæ illam Hieremiæ cap. 18. parabolam applicare, de figulo faciente opus ſuper rotam, qui lutum format manibus ſuis, ſicut placet in oculis ſuis, vt faciat. cuius cùm triplex ſit munus: primùm, materiam præparare:

 tùm

ctum rotam agitare: & vas illud ad ſpeciem, quam in mente comprehenſam habet, effingere: ſic mihi propono, rotam ipſam eſſe diſpoſitionem & tractationem per varias functiones eorum, qui gubernantur. quod fit per obedientiam. pedum autem inſtar eſſe Superiores, qui eam commouent. qui ſanè pedes, vt rectè vas fiat, non niſi ad imperiũ intelligentis, qui ipſe figulus eſt, moueri, & viciſsim mouere debent. quod autem ordine primum erat, nempe materiam præparare ; id noſtræ non attingunt vires. vnius enim Dei eſt argillam operi paratam, aptámque exhibere. nos

verò, quos formandos ſuſcepimus, nec formare, ac ne mouere quidem debemus, niſi ipſi etiam à diuina directione moti. Et verè ſi creta hæc noſtra pro ea libertate, qua prædita eſt, currentis rotæ curſum non impediret, &, quod inde ſequitur, artificis propoſitum atque ideam non diſturbaret, quã pulcra paſsim, quámq; nobilia in Societate vaſa viderem⁹. Sed nos ipſi, qui regimus opera Dei, ad inſipientiam vtique nobis, non impedimus modò, ſed deſtruimus ac diſsipamus, identidem dicentes figulo, quod Domin⁹ per Iſaiã conqueritur, c. 45. quid facis? & opus tuum abſque manibus

nibus

nibus eſt. Quibus non immerito illud Prophetæ exprobrari poſſet, Quoniam quem tu feciſti deſtruxerunt. Pſal. 10. Proinde ſicut Superioribus inde creſcere animus debet, vt omnes ad perfectionem dirigant, quòd Dominus adeò paratum & ſubactum præbet lutum; ita cùm ſatis appareat frequenter homines ex infirmitate deficere, propriáq; eorum culpa perdi vaſa pulcherrima, quominùs ad perfectum adducantur: maxima ſollicitudine prouidendum eſt, vt ſubditi iuxta diuinæ voluntatis præſcriptum, noſtræq; vocationis gratiam, ad ſummum & abſolutum virtutis

gradum

gradum perueniant. Quocirca curandum imprimis, vt omnes de medio tollantur occaſiones, quæ impedire noſtrum curſum, & retardare poſſent; cuiuſmodi ſunt ſecularia præcipuè negotia, quæ hominem verè quaſi in alienam ſpeciem ac perſonam transformant. Cùm enim, vt in noſtra Formula dicitur, & quod ſemper ante oculos habere debemus, Deo militemus: vtique cadit in nos illud Apoſtoli dictum; Nemo militans Deo implicat ſe negotijs ſecularibus, vt ei placeat, cui ſe probauit, 2. Tim. 2. Inde & Conſtitutionibus et operibus expreſſit ſemper bea-

te

tæ mem. P. N. quantum huiuſmodi occupationes à noſtro inſtituto alienas duxerit. Sed accidit interdum, vt autoritas quædam Principum, ac magnorum virorum (quæ certè, vt nos opprimat, pati non debemus, ſed acriter ei, cum omni modeſtia & humilitate, atque religioſa ſuauitate reſiſtendum eſt) efficiat, vt in huiuſmodi ſcopulos impingamus. frequenter quoque vereor, ne nos fallat vel ſpecies quædam falſa vtilitatis, vel etiam ipſorum noſtrorum importunitas, pietatis ac zeli prætextu velata. Et tamen cùm videamus extra noſtra nos ſepta verſari, ac proinde in ma-

gno

gno & certo eſſe periculo: audendum eſt aliquid in Chriſto pro Societate, & magis inſtituti noſtri gratiæ, diuinóque auxilio fidendum, quod nos & ſeruabit incolumes, & praua in directa, atque aſpera ponet in vias planas; ſi à primo illo, germanóq; Societatis ſpiritu nos diuelli non patiamur. Sed in hac regularum atque diſciplinæ obſeruatione, duo Superioribus extrema vitanda ſunt. alterum, ne dum ſubditis diſplicere, eóſq; contriſtare timent; paulatim diſciplinam labefactari ſinant, & in ijs conniueant, quæ correctione atque remedio indigebant, non modò culpam aliquã

impu-

impunitam relinquentes (ea enim indulgentia in multis nec magnum vitium eſt, & fieri poteſt, vt interdum expediat) ſed etiam huiuſmodi errata nec fraterna correctione caſtigantes; & quod pernicioſius eſt, cùm culpæ ſubinde iterentur, non applicantes in futurum efficax ac ſalutare remedium: quod ſanè credi non poteſt quantum detrimenti Societati adferat. Paulatim quippe defectibus ac relaxationibus ſuccreſcentibus, Superiores ij, qui in gubernatione ſufficiuntur, omnia inueniunt emendatu difficillima: & vt noui ſunt, ne ſeueriori diſciplina à ſe ſubditorum

animos

animos abalienare incipiant, atque in ipſo gubernationis aditu ea ſtatim mouere, quæ moleſta ſunt & odioſa, quaſi redimentes tempus, tempus expectant, quò ſuauius & mollius omnia fiant: dúmque dies ex die protrahitur, incommoda creſcunt, & quod vix credi poteſt, ſed tamen certiſſimum eſt, fit ex conſuetudine ſenſim adeò familiare huiuſmodi laxitatis & licentiæ velut idioma, vt etiam zelo præditis minus iam ac minus incipiant incommoda ac indecora videri, quæ antea turpiſſima videbantur. Itaque dum terra paulatim alluuione conſumitur, & lingua, quam

 naſcens

naſcens Societas non nouerat, auditur: quaſi altera repentè rerum facies, & alienorum ciuium regio exiſtit. Quòd ſi ipſos ſpectemus ſubditos, tantum abeſt, vt hac remiſsione ſuauiter cum illis agatur, vt maximè etiam durè & aſperè tractentur. Nã vt nemo repentè fit peſsimus, vt inquit Bernardus, augentur paulatim transgreſsiones & infirmitates: quibus cùm antè leue aliquod medicamentum ſatis fuiſſet; adaucta & inueterata mala, quæ ſuo tempore curata non ſunt, ferrum ignéſque exigunt; vt ſerò tandem miſer ille, quã antea lenitatem, mox crudelitatem

ac ſæuitiam potiùs hoſtilem exhibitam ſibi fuiſſe ſentiat. De quo ipſo præclarè diſſerens D. Aug. tract. 7. in epiſt. Ioan. Ne putes, inquit, tunc te amare filium tuum, quando ei non das diſciplinam; non eſt iſta caritas, ſed languor. atque idem paullo poſt; Fel, inquit, columba non habet, tamen roſtro & pennis pro nido pugnat, ſine amaritudine ſæuit. Et paullo poſt; Quis eſt pater, qui non corrigit filium? quis eſt, cui non dat diſciplinam pater? & tamē ſæuire videtur. amor ſæuit, caritas ſæuit: ſæuit quodammodo ſine felle, more columbino, non coruino. D. etiam Greg. Paſtor. p. 3 1. c. 6.

c. 6. docet, Superioribus ſeruandam eſſe & in corde humilitatem, & in opere diſciplinam. atque inter hæc, inquit, ſolerter intuendum eſt, ne dum immoderatiùs cuſtoditur virtus humilitatis, ſoluātur iura regiminis. Atque idem quoque alibi præcipit, lib. 20. mor. cap. 8; Curandum eſſe, vt Rectorem ſubditis et matrem pietas, & patrem exhibeat diſciplina. cuius typo aſſerit euangelicum illum infirmum, qui fuerat plagis impoſitis relictus ſemiuiuus, à pijſſimo Samaritano & oleo & vino curatum: vt per vinum mordeantur vulnera, per oleum foueantur. Atque hoc erit il-

lud,

illud, quod nos quoque in Conſtitutionibus docemur, ſeueritatem ſuo tempore ſuauitati miſcendam. tunc enim ſuauitas diſſoluta exiſtimanda eſt, cùm Superior errata non corrigit, ne eos conturbet, qui latam diligunt viam. tunc diſciplina rigida, cùm in corrigendis modum non ſeruat. Proinde ſicut expedit primum illud diligenter cauere, ne laxi ac debiles: ita hoc poſterius, ne duri ac ſeueri videantur. totum autem fermè poſitum eſt in modo. Nam ſicut fortes & firmos eſſe oportet in eo exequẽdo, quod conuenit; ſic in ratione exequendi inſuauitas, & aſperitas omnis fugienda

*eſt. Porrò aſper & grauis eſt Superi-
or, cùm nimium credulus primis qui-
buſque delationibus tenaciter adhæ-
ret: nec ab ijs abduci ſe patitur. aſper
eſt, cùm quaſi omnes transgreſſiones
æquales ſint, eaſdem minoribus, quas
maioribus pœnas decernit. aſper eſt,
cùm ijs, quæ ſola monitione corrigi
poſſunt, acriora adhibet medicamen-
ta. aſper eſt etiam, cùm loci & tem-
poris momenta & opportunitatem
expectare neſcit: cùm errata, quæ ſe-
creta correctione emendanda fue-
rant, ita palàm facit, vt ſubditum
confundat: cùm in corrigendo iracun-
dia magis agi, quàm zelo & carita-*

te

te duci ſe oſtendit; verbis ac geſtibus incompoſiti ac perturbati animi ſigna exhibens. quæ non modò nihil conferunt ad conſequendum, quod ſibi propoſuit, ſed etiam maximè nocent. Nam cùm duo ſint, quæ in ſubditorũ animis, cùm caſtigantur, plurimùm valere ſolent: alterum, reuerentia, qua erga Superiorem afficiuntur, ex opinione de illius virtute ac probitate concepta: hæc ſanè opinio debilitetur, neceſſe eſt, cùm illum vident hominem eſſe ſimilem alijs, non minùs quàm alios ad paſsionum impetus expoſitum. alterum perſuaſio, qua ſe diligi credit: hanc certè minui

neceſſe eſt, cùm quis viderit Superiorem neque paternè, neque amanter ſecum agere. Aſper deniq; eſt, cùm omninò is, qui præeſt, non oſtendit ſe ex caritate moueri, & deſiderio perfectionis filiorum: cùm reprehenſionis auſteritatem non temperat dulcedine ſpei, quam de illorum emendatione atq; profectu præ ſe ferat. cuius quidem ſpei non mediocre pignus Superior exhibet, cùm ſubditis aliquas vias rationéſque proponit, quibus eos iuuari poſſe ſperat: præſcribens etiam, vt ad ſe redeant, ſibique cum omni fiducia aperiant, quid vtilitatis retulerint, quo ſe modo habeant,

quid

quid in ſe animi ſentiant. Demum in correctionibus, quod ad ordinem & modū attinet, habenda ſunt præ oculis, quæ in 3. Conſtit. par. P. N. Ignatius docet, quæque Superioribus in ſuis regulis præſcribuntur; quæ in ſumma ad illud Baſilij præceptum reuocari poſſe videntur: Vt Superior in animorum curandis morbis probos medicos imitetur: Vt videlicet ægris non iraſcatur, ſed aduerſus morbum ipſum pugnet. Et vt paucis omnia ferè, quæ dicta ſunt, complectar: duo eſſe poſſunt gubernationum genera. alterum, quod naturali lumine nititur, & humanæ ſapientiæ princi-

pijs, quæ verè ſtultitia eſt, nec perci-pere poteſt ea, quæ ſpiritus Dei ſunt. Hanc qui tenent rationem, ita ſubdi-tos regunt, vt ſatis habeant, ſi in ex-ternis eorum actionibus nihil inordi-natum aut indecens conſpiciatur. id-que vnum ab eis exigunt, vt officio quiſque ſibi iniuncto vtcunque ſatis-faciat, neque ſibi aut alijs negotium faceſſat. quod curant, vt illis tùm rationibus, tùm argumentis, tùm eti-am indulgentia quadam perſuade-ant: nulla interim in re eorum virtu-tem exercentes, nihil imperantes, quod eorum imbecillitati & infirmi-tati grauius & acerbius accidere

poſſit.

poſsit. Hoc genus ne pluribus deſcribamus, politicum appellare licet. Sed alterum eſt, quod altioribus principijs, & ſuperiori lumine, diuino ſcilicet ducitur, & gratiæ vocationis innititur, probè intelligens virtutes & omnes animi noſtri habitus bonos, & vt acquirantur, & vt deinceps conſeruentur, exercitatione indigere. quare in mortificationibus, quæ honorem ac proprium iudicium conuellunt, pugnántq; contra ſenſum & naturalem propenſionem noſtram, ſubditorum abnegationem ſtrenuè exercet, & efficit, vt quiſque tùm quod ſibi deſit, experientia diſcat; tùm eti-

am

am contendat modis omnibus, vel id acquirere quod nondum habet, vel quod iam acquiſiuit, ſtudioſius conſeruare. Ac prior quidem illa ratio, quam quidam vt faciliorem amplectuntur, tantum abeſt, vt expeditior ſit, vt etiam ipſum Superiorem in inextricabiles difficultates adducat: quandoquidem eiuſmodi res ſunt, quas ſemper in Societate tractamus, & in quibus verſamur aßiduè; nempe, quæ perpetuam ſuÿpſius abrenunciationem neceſſariò requirunt. quò ſanè veteris Adami oculus non pertingit; vt fieri nullo modo poßit, vt tantus hominum numerus, talibus iu-

dicÿs

diciÿs & ingeniÿs præditus, humanis rationibus ac perſuaſionibus duci atque inflecti queat, non magis quàm ſi quis in magna tempeſtate inter frementium ventorum impetus, vndarúmque iactationem ex muſicis præceptis nauem moderari conetur. Neque verò ea gubernandi ratio ÿs ipſis, qui gubernantur, aut vtilitatem, aut conſolationem afferre poteſt. quod vſu ipſo ſemper apparuit in ÿs, qui huiuſmodi viam ambulant. Denique vt nihil poteſt eſſe magis contrarium, vel inimicum principiÿs religionis: ſic ſtatuendum eſt; ſi ea ratio gubernandi ſemel in Societatem

tem induceretur; ita certiſsimè futu-rum, vt non modò illa nullum pro-greſſum facere, ſed ne conſiſtere ac conſeruari quidem poſſet. Sic enim breui fieret, vt exiſteret in Societa-te magna hominum copia, qui literis quidem egregiè inſtructi, prudentia præterea & rerum gerendarũ dex-teritate pollerent, ſed noſtro fini mi-nùs certè vtiles eſſent, quòd parùm in exercitatione virtutum, ſolidiq; ſpi-ritus fundamentis profeciſſent. At verò poſterior illa methodus, quæ prudentiam quidem ſecundum De-um non reſpuit, ſed tota ſpiritu niti-tur, mortificationis exercitatione, ab-

nega-

negationis vſu, honoris proprij totiúſque veteris hominis abdicatione, ea eſt, quam tantoperè expetimus, quæque omni ope ac ſtudio in Societate retinenda & colenda eſt. Sic enim fore ſpero, vt & omnis perfectio in Societate vigeat ac floreat, atque etiam omnium animi perpetua quadam cœleſtis conſolationis dulcedine, quæ certè in talibus ſtudijs deguſtatur, quam maximè perfruantur. Hanc autem viam in ſubditis moderandis, non modò exemplis docuit S. mem. P. Ignatius, qui miris mortificationibus, quas penè omnes nôrunt, ſuos exercebat, eóque magis, quò probiores,

res, & inſigniores, & ſibi etiam maiori familiaritatis vſu coniuncti eſſent; ſed eandem etiam in Conſtitutionibus expreſſam tradidit. Hoc eſt enim, quod in formula noſtra adeò diſertè denunciatur nobis, ad hoc inſtitutum neminem aptum eſſe, niſi verè humilem & prudentem in Chriſto, & in Chriſtianæ vitæ puritate, ac literis conſpicuum. hinc etiam in examine præcipitur, vt maius ac impenſius ſtudium noſtrum in eo ponamus, vt maiorem noſtri abnegationem, & continuam in rebus omnibus, quoad fieri per nos poterit, mortificationem quæramus. quod genus

præce-

præceptorum ita eſt in totis Conſti- tutionibus vſitatum ac frequens, vt nihil aliud penè continere videan- tur. Neque mihi dubium eſt, ſi Supe- riores exemplo etiam ſuo præeun- tes, cum qua dictum eſt caritate, ſuauitatem etiam prudentia commi- ſcentes, hoc gubernandi præſcriptum ſequantur; quin noſtris omnibus ita probetur, vt ipſi ſe hoc potiſſimùm modo regi velint, idq; maximè cupi- ant & amplectantur omnes, cum ſingulari Societatis incremento, ma- ximáq; proximorum vtilitate. quod eò etiam facilius ſuauiúſque redde- tur, ſi modò omnes qui in Societate

F præ-

præſunt; in hunc gubernandi typum conſpirabunt, ne quorundam remiſsio aliorum odioſam reddat diſciplinã: omnéſq; ſubditi intelligant ita ſe exerceri ad eorum virtutem cõfirmandam & augendam. Quòd ſi quorundam puſillanimitas vel tepor ad eam perfectionem non adſpiret, ipſi viderint (vt cum D. Bernardo loquamur) quid excuſationis afferre poſſint. Certè nos Apoſtolicam vitam ſequuti ſumus, Apoſtolicæ profeſsioni nomina dedimus vniuerſi, dicentes Chriſto duci; Ecce nos reliquimus omnia, & ſequuti ſumus te.

Quarto loco atque extremo il-

lud

lud mihi monendũ occurrit, vt quanto ſtudio Societatis conſeruatio curanda eſt, eo Superiores curent, vt noſtri & inter ſe & cum proximis rectè ſint diſpoſiti. quæuis enim ordinis perturbatio, quæ vel in militibus inter ſe, vel in modo exercitus ducendi exoriatur, maximè verò inter præliandum; maximam totius exercitus confuſionem parit & exitium. Quare B. P. N. initio 8. par. Conſt. tam ſeriò affirmat, neque conſeruari, neque regi, atque adeò nec finem, ad quem tendit, conſequi Societatem poſſe, ſi inter ſe, & cum ſuo capite membra eius vnita non fuerint. eodémque

démque loco (præter id, quod media explicat, quibus hæc vnio ſeruari poſſit, quibus profectò omnibus baſis ac fundamentum, virtus eſt ſpiritus) tanti hanc vnitatem facit, vt contra eos, qui diſſenſionis autores extiterint, grauiſsimis illis verbis vtatur; diligentiſsimè videlicet ſeparandos, tanquã peſtem à Societate, quæ eam poteſt ſummoperè inficere, ſi præſens remedium non adhibeatur. Proinde nulla ratione Superioribus diſſenſiones inter domeſticos ferendæ ſunt: nec tolerandum, vt ea quæ ad nationes pertinent, & caritatem maximè diſcindunt, vel leuiter attingantur,

dicente

dicente Apoſtolo, non apud religioſos modò, ſed etiam Chriſtianos quoſuis, nec ſeruum eſſe, nec liberum, nec barbarum aut Schytam; ſed omnia, inquit, & in omnibus Chriſtus. Hæc eſt gloria Societatis noſtræ iam tunc ab initio. & certè melius eſt nobis magis mori, quàm vt gloriam eiuſmodi quis euacuet. Non igitur ferendum eſt, vt quæ ſingulorum ſunt vitia, integris tribuantur nationibus: cùm nihil laude vel vituperatione dignum ſit, quod voluntarium non eſt: & diligentiſsimè regula illa ſeruanda, quæ prohibet, ne aliæ nationes de alijs ſiniſtrè ſentiant aut lo-

quantur; ſed peculiari affectu faciendum eſſe cuique, vt diuerſas nationes in Domino proſequatur. omnes ſiquidem ſumus ciues ſanctorum, & patriam vnam paradyſum computantes, eam à longè aſpicimus & ſalutamus. Cuperem equidem in hoc loco tam neceſſario, támque Chriſto grato diutiùs immorari, adeò mihi cordi hæret, niſi me magna ſatis cōmendationis exaggeratione vſum putarem, cùm ita dixi; Credere me ac pro certo habere, ex eo vno maximè Societatis bonum & conſeruationem pendere. Murmurationes igitur zizaniorum ſemina, & quicquid caritatem

ritatem violare, vel impedire poteſt; ex agro hoc Domini penitùs exterminetur. Sed conſideremus inuicem, non vt inuicem iudicemus, aut mordeamus, ne fortè ab inuicem cōſumamur: ſed, vt Apoſtolus ait, Heb. 10. in prouocationem caritatis & bonorum operum, alter alterius virtutes conſiderantes, vt creſcamꝰ ſpiritu, Deúmque Dominum laudemus: vt dum ala viciſsim alam percutit, volemꝰ cum præclaro illo cantico ad cœlum; Benedicta gloria Domini de loco ſancto ſuo, Ezech. 3. Dum enim quiſque alterum reſpicit, atque in eo donum aliquod in-

tuetur, quo ipſe caret; fieri non poteſt, quin ſeipſum humiliet, atque in amore & communicatione cum cæteris creſcat. Sic quippe diſſerit Gregorius; Diuiſiones gratiarum à Deo fieri, nulla alia de cauſa, quàm ad maximarum harum virtutum, humilitatis concordiæque cuſtodiam. In alijs quippe regionibus vinum abundat; oleum in alijs. quædam tritici feraces ſunt; quædam animalium: vt dum vna alterius ope indiget, ſeruetur communicatio, mutuumq; inter omnes commercium foueatur. Sicut ergò regiones terrarum, inquit, ita ſunt mentes Sanctorum: quæ cùm

viciſ-

vicißim ſibi conferunt, quod acceperant, quaſi fructus ſuos regiones regionibus impendunt, vt in vna omnes caritate iungantur. Memores nos eſſe oportet teſtamenti, quod diſpoſuit dulcißimus Pater N. Ieſus, & quidem quod ipſo ſanguine ſanciuit, & morte confirmauit: In hoc cognoſcent omnes, quòd mei diſcipuli eſtis, ſi dilectionem habueritis ad inuicem, Io. 3. quod præceptum euangeliſta, qui audiuerat, ita etiam hauſit, & ad extremum vſque ſpiritum retinuit, vt quemadmodum refert D. Hieronymus, nihil penè aliud diſcipulis inculcaret: quoniam vt ille

affirmabat, & præceptum Domini eſſet, &, ſi ſolùm ſeruaretur, ſufficeret. Id igitur nos opere & veritate aſsiduè efficere neceſſe eſt, vt cortinæ quæ ſanctum Dei tabernaculum ornant; & à ſuperiori parte, & ad latus inter ſeſe hyacintinis vittis colligentur, id eſt, fidelium animæ, vt Gregorius interpretatur, per caritatem coniunctæ ſint, & nō per diſcordiam diuiſæ. Sunt autem ſæpè vel minuta quædā, quæ huiuſmodi vnionem impediunt ac diſtrahunt: ac quēadmodum eſt apud D. Bernardum; vt inter dentium commiſſuras nihil tam paruum intercedere poteſt, quod

non

non magnam afferat moleſtiam; ita fraterna vnitas quò arctior eſt, eò facilius exiguis quibuſque cauſſis perturbatur & relaxatur. Et quidem negandum non eſt, debere firmiores aliorum portare infirmitates, & peculiari oratione pro ijs effundere cor ſuum, à quibus ſe in aliquo læſos aut vexatos dolent: Superioribus tamen curandũ eſt, vt qui infirmiores ſunt, etiam ipſi, & ſuſtinere, & abſtinere diſcant. Contingit enim interdũ, quod Caßianus inquit, vt infirmitates eorum, qui tepidius perfectionis expetunt ſanitatem, quantalibet fortium tolerantia ſuſtententur; ab ipſis tamen,

men, qui infirmi ſunt, non ferantur, & , vt ita dicam, ipſum tolerari non tolerant. quibus ſic, vt & omnibus efficacia admodũ remedia arbitror, quæ 6. cap. eius collat. de Amicitia, Abbas Ioſeph ſapienter expoſuit. Nec verò prætereundum videtur, quantum ad animorum ſeruandam vnitatem valeat, vt fugiat vnuſquiſque priuatas quaſdam amicitias, quas in Congregationibus velut indecentem quandam pugnam appellat D. Baſilius: & quiſquis peculiari affectu ducitur erga quempiam, vel quòd ei ſit ſanguine iunctꝰ, vel quòd illius conſuetudine delectetur, ſeipſũ,

inquit,

inquit, accuſat ac prodit, quòd non habeat integram caritatem. Atq; vt de hac re, licet valdè per ſe ſuaui, ſcribendi tandem finem faciam, reſtat vt ſermonem Apoſtolica illa cohortatione concludam, quam etſi ille ad Philippenſes, cap. 2. omnes tamen velim, vt ad ſe factam ſibique dictam accipiant; Si qua ergò conſolatio in Chriſto, ſi quod ſolatium caritatis, ſi qua ſocietas ſpiritus, ſi quæ viſcera miſerationis; implete gaudium meum, vt idem ſapiatis, eandem caritatem habeatis, vnanimes, idipſum ſentientes, nihil per contentionem, neque per inanem gloriam: ſed in humilitate,

militate, Superiores ſibijpſi arbitrantes, non quæ ſua ſunt ſinguli conſiderantes, ſed quæ aliorum. hoc enim ſentite in vobis, quod & in Chriſto Ieſu: qui cùm in forma Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt, eſſe ſe æqualem Deo, ſed ſemetipſum exinaniuit, formam ſerui accipiens, in ſimilitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo. Erga proximos verò, noſtros ordinari intelligo in noſtris miniſterijs ad eorũ ſalutem exercendis: inter quæ non immeritò primum ſibi locum vendicat id, quod tantoperè Generali Præpoſito à P. N. nominatim commendatur, docendæ

ſcilicet

ſcilicet Chriſtianæ doctrinæ, tùm propter multas magnáſque rei vtilitates atque neceſsitates; tùm quia, vt eſt in Cònſtitutionibus, periculũ eſt, ne vt quiſque erit doctrinæ inſignis, ita prouinciam hanc tanquam primo aſpectu minùs ſpecioſam, forſitan detrectare conetur. Cupio etiam, vt in confeſsionibus, in quibus fructum atque conſolationem proximorũ ſpectare debemus, in id potiſsimùm incumbamus; vt ijs ſuccurramus, qui maiori neceſsitate ſpirituali premuntur, ne teratur tempus exiguo admodum fructu, quando alibi ſuppetit, in quo maiori cum Dei gloria, maiorique

rique

rique laborantium animarum vtilitate, induſtriam noſtram poſsimus impendere. Moneo toto cordis affectu, vt in concionando antiquus ille germanúſq; Societatis modus & ſeruetur diligenter,& ſicubi degenerauit,ſedulò inſtauretur: ne peregrini quidam modi,atque à noſtro fine inſtitutóque alieni introducantur, dum incipiunt iuniores imperitæ plebis aures mulcere:ne nobis id contingat, quod multò ante Chriſtus conqueſtus eſt, vt populi ſcilicet,quos doceri & dirigi oportebat ab Euangelij prædicatoribus, ipſos contra prædicatores inſtruant. Qua de re non ſubijciam plura,

plura, quandoquidem non ignorant R.R. VV. quid in hoc genere vel Prouincialis regulæ ſtatuant, vel ad diuerſas prouincias P. N. piæ mem. perſcripſerit. Illud tantùm non prætermittam, hoc à me negotium maximi momenti æſtimari, quippe cùm miniſterium ipſum tanti in eccleſia Dei faciendum ſit, quanti ipſa reformatio morum, & peccatorum atque vitiorum in populo Chriſtiano extirpatio. Itaque ſemper maximum Dei beneficium duxi, cùm eos diuini verbi ſeminatores mittit, qui loquantur ad cor: & contrà, maximum omnino flagellum, cùm eos venire

 nire

nire permittit, quorum in Eccleſiæ ſtrepitum D. Hieronymus, Præfat. in epi. ad Galat. amarè deflet, qui fiunt populo, quaſi tibia & cithara ſuaue ſonans, qui profectò adulterant potiùs verbum Dei; neq; ea annunciant, quæ aut ad pœnitentiam prouocare, aut Chriſtum in cordibus audientium formare queant. Et quoniam non poſſum verè ea de re ſine magno animi dolore cogitare; nec ignoro, quid à me Eccleſia Chriſti ſuo iure exigat: ſi quæ ſunt in Societate vires ad eam iuuandam, cupio vehementer RR. VV. id vt intelligant, & opere exequantur; qui in concio-

nandi

nandi munere ad Societatis inſtitutum, vt videlicet in ſpiritu & fructuosè id faciant, ſeſe componere aut negligant aut neſciant, eos ſcilicet ad id munus talentum nactos non eſſe, quamuis in vulgus fortaßis laudentur ac ſuſpiciantur; quamuis etiam ingens eos auditorum numerus ſectetur: quare eos in aliquo alio Societatis miniſterio, vel legendi, vel alio quouis occupandos eſſe. Neque enim omnibus omnia talenta credita ſunt, et diuiſiones gratiarum ſunt, & diuiſiones miniſtrationum.

Quod ad mißiones attinet, etiam atque etiam hortor, vt curent

Superiores eos mittere, qui exemplo & doctrina populos ædificare valeant; ad ea potiſsimùm loca, cum ijs ſocijs, ijsque inſtructionibus, quæ ad maiorem Dei gloriam futura credantur: ſeruenturque ſedulò, quæ 7. par. Conſtit. accuratè præſcribuntur. quandoquidem contingere interdum poteſt, vt Superiores immediatè ſuorum Collegiorum vtilitati vel quieti conſulentes, eos mitti curent, vt à ſe amoueant, quos minimè oportebat. quod omnes intelligant, quàm magnas in Societatem noſtram calamitates inueheret: quippe cum hoc miniſterium, ſi quod aliud in Societate

tate:

nate præclaros atque maximè ſele-ctos homines ſine dubitatione exigat. Et ne longior ſim, ſi alias Societatis functiones, atque opera percurram: ad ea me refero, quæ in formula noſtri inſtituti in literis Apoſtolicis comprehenſa continentur: quam toto cordis affectu exopto à noſtris omnibus & profunda meditatione ruminari, & cum ardenti deſiderio noſtræ vocationi reſpondendi; cùm nos oporteat ſemper ad ſcopum noſtræ profeſſionis, atque altitudinem noſtræ vocationis oculos defigere, reſpicientes ad petram vnde exciſi ſumus, & ſequentes ſaltem à longè.

 quibus

quibus licet paſsibus, glorioſos hoſce Apoſtolorum principes, quorum ſolennem commemorationem die cra-ſtino celebramus: quorum protectioni non modò ob recuperatam ſuam valetudinem, ſed peculiari etiam ſancti ſpiritus inſtinctu, voluit P. N. Ignatius minimam hanc Societatem deuotam ſemper inniti. Et quando de dotibus, quæ Superiorib. neceſſariæ ſũt, déq; ijs, quib. eos ornatos eſſe cupio, tã multa dixi, ex quib. non obſcurè cernitur, quãtũ lucis neceſſariũ ſit, quantũq; viriũ ad gubernationẽ obeundã: obſecro vos, Patres dulciſsimi, viſcera mea, ex intimus viſceri-

bus

bus cordis mei, vt cùm gubernatio tam vniuerſalis, tantique momenti imbecillis meis humeris impoſita ſit, vos veſtris precibus aſſiduis & feruidis ea, quæ mihi deſunt, quæ plurima & maxima eſſe ſentio, ad totius noſtræ Societatis vtilitatem à DEI bonitate impetretis. Quod enim ad me attinet, equidem non parum præſtitero, ſi vel per omnia membra diſſectus atque diſcerptus, aliqua ſaltem ex parte me gratum præbuero ob ſingulare beneficium, quod hac ipſa die à Chriſto Domino accepi: quo ita oculos meos illuminare dignatus eſt, vt à tenebris Aegy-

 pti

quibus licet paſsibus, glorioſos hoſce Apoſtolorum principes, quorum ſolennem commemorationem die craſtino celebramus: quorum protectioni non modò ob recuperatam ſuam valetudinem, ſed peculiari etiam ſancti ſpiritus inſtinctu, voluit P. N. Ignatius minimam hanc Societatem deuotam ſemper inniti. Et quando de dotibus, quæ Superiorib. neceſſariæ ſũt, déq; ijs, quib. eos ornatos eſſe cupio, tã multa dixi, ex quib. non obſcurè cernitur, quãtũ lucis neceſſariũ ſit, quantũq; viriũ ad gubernationẽ obeundã: obſecro vos, Patres dulciſsimi, viſcera mea, ex intimus viſceri-

bus

bus cordis mei, vt cùm gubernatio tam vniuerſalis, tantique momenti imbecillis meis humeris impoſita ſit, vos veſtris precibus aßiduis & feruidis ea, quæ mihi deſunt, quæ plurima & maxima eſſe ſentio, ad totius noſtræ Societatis vtilitatem à DEI bonitate impetretis. Quod enim ad me attinet, equidem non parum præſtitero, ſi vel per omnia membra diſſectus atque diſcerptus, aliqua ſaltem ex parte me gratum præbuero ob ſingulare beneficium, quod hac ipſa die à Chriſto Domino accepi: quo ita oculos meos illuminare dignatus eſt, vt à tenebris Ægy-

pti & ſeruitute, et ab inutilibus operibus lateris ac luti, quæ me plus ſatis tùm volentem, tùm nolentem premebant, emergere ſtatuerim, mèque quò à diuina gratia vocabar, transferre in admirabilem hanc lucem Societatis noſtræ: in qua quando id iam de me eius prouidentia decreuit, quod ego non modò non ſuſpicari, ſed ne timere quidem vnquam auſus eſſem; quò mea maior eſt imbecillitas, eò magis diuinam eius maieſtatem precor, vt pluuiam volũtariam diuinorum chariſmatum, cœleſtiúmque omnium gratiarũ in eam emittat: vt reſplendeant opera eius, &

confi-

confiteantur illi miſericordiæ ipſius, & mirabilia eius filijs hominum; dúmque debetur nobis confuſio faciei, ſit illi ab omni creatura viſibili pariter & inuiſibili, laus, & gloria, benedictio, & claritas, & ſapientia, & gratiarum actio, honor, virtus, & fortitudo in ſecula, AMEN. Romæ die 28. Iunij, Anno Domini 1583.

RR. VV.

Seruus in Chriſto

Claudius Aquauiua.

Græcij, excudebat Geor-
gius Vvidmanſtadius.

BIBLIOTECA

Digitized by Google